

gegeven, in het openbaar aan Curatoren der Theol. School, zelfs eenmaal met publicatie Uwerzijds van wat nog niet door Curatoren zelf gepubliceerd was? En moest men U toen ook niet aanvaarden in Uw verzekering, dat U Kampen niet wilde treffen, doch die niet? Ik kan niet inzien, waarom U zoudt mogen vóórgaan, en ik niet zou mogen volgen. En overigens berust er bij den penningmeester der V.U. een brief, waaruit hem gebleken is, dat de V.U. op dit oogenblik bijdragen ontvangt, waarvan de niet-intrekking aan mijn advies te danken is.

Onze gesprekken worden inmiddels door U wel wat al te ver buiten de kerkhistorische baan geleid; we krijgen zelfs familiegeschiedenissen te hooren:

Nu weet ik zeer wel, dat ge uw eigen zoon naar de Vrije Universiteit gezonden hebt om in de rechten te studeeren. Ik weet ook dat ge — ik meen eenmaal — een radiorede voor de Vrije Universiteit hebt gehouden.

Ja zeker, en behalve die eene „belangelooze” radiorede, uitgesproken toen ik reeds in Kampen was, heb ik ettelijke malen meer voor de V.U. gesproken, vaak over haar geschreven, en in een wintercampagne den Alblas-serwaard afgeliefst om contribuanten te winnen, en de organisatie te helpen inrichten. Maar het is me wel wat erg grüis geworden, toen ik — na die radiorede, waarin ik de idee der V.U. verdedigde tegen haar barthaansche principieelste bestrijders — mede door U opgeroepen werd, met U en anderen die principieelste bestrijders der V.U. (tienmaal gevaarlijker dan de door Dr A. Kuyper bestreden vijanden) te erkennen als „in wijderen zin gereformeerd”. Toen heb ik me afgevraagd: waarvoor hebben we de V.U.? Om te profeteeren, dacht ik; en als ze dan haar eigen profetie verhindert, dan moeten haar vrienden haar waarschuwen; eerst binnenkamers, zoolang dat zin heeft, daarna publiek, als men niet anders wil.

En in de toen gevolgde publieke gedachtenwisseling is het noch U, noch anderen gelukt, de ingebrachte bezwaren te weerleggen. Wel zagen we nieuwe frontvormingen, die bewezen, dat het meenens werd, ook aan den kant der voorstanders van een congres met deze „gereformeerden in wijderen zin”. Het werd zóó meenens, dat men het er voor over had, onder veel anti-polemiek-geroep, verraad te plegen aan zijn eigen verleden. Spaar me de bijzonderheden.

Ik kan dan ook moeilijk naar U luisteren, als U schrijven durft:

Ik neem ook gaarne aan, dat uw bedoeling niet is om de Vrije Universiteit als zodanig te bestrijden, maar wat in uw oog misstanden zijn, aan te toonen. Maar een dergelijke critiek, als door u nu telkens geoeftend wordt, is niet alleen onbehoorlijk en onrechtvaardig, omdat ge een voorstelling geeft, die met de waarheid niet overeenkomt en een wantrouwen wekt, dat niet gerechtvaardigd is, maar het effect van deze critiek is niet opbouwend, maar zou, wanneer God het niet verboede, destructief werken kunnen voor het bestaan onzer Hoogeschool. En waar ge optreedt als leidsman van ons Gereformeerde volk, zijt ge toch aansprakelijk voor de gevolgen van wat ge schrijft.

Ik zou naar deze beweringen luisteren, als ik er eenig argument in kon ontdekken. Helaas, het ontbreekt, en wat er voor uitgegeven is, kan den toets niet doorstaan. Gij hebt eerst gemeend, met een schouderophalen te kunnen voorbijgaan aan wat dezerzijds werd ingebracht. Toen dat niet meer mogelijk was, hebt ook Gij den strijd over zaken overgeleid in een strijd tegen een persoon: „Den Haag-West” gaf daartoe een schijn van recht. Nu ook „Den Haag-West” tot het verleden behoort (want natuurlijk komt daar niets van terecht) hebt Gij den strijd over zaken wéér laten uitloopen in dien tegen een persoon.

Ik hoop van harte dat hiermee het dieptepunt in de gereformeerde perspolemie nu eindelijk bereikt is. Ik zag het aankomen sinds 27 December 1934. Als we nu eindelijk eens weer zakelijk gaan worden, kunnen we weer omhoog. Het wordt hoog tijd.

En als we weer zakelijk gaan worden (bij God zijn alle dingen mogelijk), dan kunnen we eens rustig praten over de vraag of ik de V.U. geschaad heb, dan wel of een deel van haar vertegenwoordigers dit gedaan heeft. Ik ben vast overtuigd, dat dit laatste gebeurd is.

We komen tot een eind. U leidt het aldus in:

Aan alle discussie moet een einde komen. Ad infinitum door disputeeren is onmogelijk. Ons Gereformeerde volk klaagt en terecht over zulk een polemiek, die vooral in deze tijden, nu zoo zwaar de nood op ons volk drukt, niet tot stichting en opbouw dient, maar in personaliteiten zou dreigen te ont-aarden.

Laat me daarom eindigen mogen, hooggeachte collega, met een beroep ook op uw geweten te doen. Hanteer minder de strijdbijl tegen degenen, die met u de Gereformeerde belijdenis van harte liefhebben, met u even beslist den strijd willen aanhouden tegen wat van Gods Woord afwijkt zoals de Barthaansche Theologie, de fascistische beginselen en wat nog meer ons volksleven bedreigt. En ook waar er verschil van inzicht bestaat omtrent de wijze, waarop die strijd moet gestreden worden, laat dit verschil in broederlijken zin worden besproken.

„Ons Gereformeerde volk klaagt.” Ja zeker, maar temeer daarom moeten zijn leiders met argumenten komen, en niet met nieuwe „klachten” — in de ruimte. Want anders schakelen die leiders zich met de zwakheden des volks gelijk. Ons volk klaagt; — ja maar er wordt ook weer gejuicht over het ontwaken van nieuwe belangstelling in de vragen van kerk en theologie.

En daarom — laat ons niet met een beroep op het geweten eindigen. Dat past slechts NA zorgvuldige argumentatie uit Schrift en belijdenis, niet als Ersatz daarvoor. Gij vraagt mij, minder de strijdbijl te hanteeren tegen broeders. Ik vraag U, te onderzoeken of de argumenten, die ik geef, naar Schrift en belijdenis zijn; indien néén, wil ze dan gaan weerleggen (het moet nog beginnen); indien ja, wil er dan naardoen. Vraagt Gij mij, tegen broeders niet te strijden? Gaarne — vraag echter eerst henzelf, geen vredespijp te rooken met de principieelste brekers van het levenswerk van Uw vader. Zoodra dit zal opgehouden zijn kan de opbouw weer beginnen. Tot nu toe evenwel zie ik slechts, dat men in 't verkeerde spoor verder wil gaan, gelukkigwensch door U, (zie mijn voorgaanden „Open Brief”).

Tenslotte, Uw laatste woorden:

Heb ik zelf in deze polemiek mij een woord laten ontglippen, dat onnodig u kwetsen kon, wil het mij vergeven. Maar toen dan ook uwerzijds, dat ge den eisch der broederlijke verhouding weigerde tot driemaal toe om in een onderlinge bespreking deze geschillen onder de oogen te zien en ze uit den weg te ruimen, is niet in overeenstemming met wat Christus ons eischt.

Met betuiging mijner hoogachting, uw dw. dr.,
Dr H. H. KUYPER.

Ik behoef nu niet te herhalen, dat deze woorden, zoolwat wel het getal van Uw invitatie, als wat den aard van mijn reactie daarop betreft, onjuist zijn. Ik wil U gaarne vergeven. Gelijk ik U ook vergeven wil, dat Gij deze bede om vergeving hebt ingeleid met nieuwe gevallen van — ik schroom het woord niet — „verdachtsmaking” van mijn persoon. Ik schaam mij diep over de noodzaak van dit persdebat.

Had Gij Uw „antwoord” enkele weken eerder geleefd — en dat ware mogelijk geweest — ik zou volstaan hebben met de publieke verklaring; Prof. Dr H. H. Kuyper heeft eindelijk, eindelijk, zoo ongeveer voldaan aan mijn verlangen van ruim een jaar geleden, derhalve is de weg voor een conferentie open; en ik zou verhoef hebben gewacht, met dit mijn antwoord, om te zien, of 't mogelijk was, dat gij deze reeks van personalismen uit den strijd zoudt lichten. Nu dat niet mogelijk is geweest, tengevolge van Uw keuze-van-den-tijd voor het antwoord, wilde ik Uw artikel niet drie maanden lang zijn m.i. schadelijke werking laten doen.

Gaarne verklaar ik echter thans twee dingen.

Te mijn eisch, dat de datum eener conferentie gekozen zou worden nadat U aan den eisch der goede persamenen zoudt voldaan hebben, schijnt mij nog steeds rechtvaardig voor mijzelf (vooral in de complicatie van de periode Maart—April 1935, toen ook U het Uw hebt gedaan in den zeer snellen afloop der wateren der onderlingen dispuits), en ze schijnt mij nog steeds tegenover U een werkbare herinnering aan den eisch van Christus;

Ze nu U tenslotte — al is het dan ook op niet geheel bevredigende wijze — hebt voldaan aan mijn dubbel verlangen, ben ik bereid tot een conferentie, indien U niet voor de vierde, doch voor de eerste maal mij daartoe mocht willen noodigen. Ik heb gezegd, wat ik te zeggen had, maar als U mij spreken wilt, ben ik thans bereid; ik heb dan ook nog wel het een en ander op mijn hart. Overbodig is het natuurlijk te verzekeren dat dit gesprek mijnerzijds nu mogelijk gemaakt wordt, niet op grond van „Den Haag-West”, want U begrijpt, dat daar toch niets van komen zal (aangezien we, gelijk gebleken is, de zaak samen alleen wel afkunnen), doch dat de eenige grond is, dat U door te voldoen aan redelijke verlangens, den datum van een gesprek bepaalbaar hebt gemaakt, al is het dan ook met verlies van één jaar en ruim twee maanden.

In de bede, dat ons gereformeerde volk voor verder afdaling naar een nóg dieper punt van perspolemie moge bewaard worden, blijf ik

Hoogachtend,
Uw dw.,
K. SCHILDER.

Medewerker
Almelo:
Mevr. G.
Dr B.
Des Joh.
Ermelo:
's-Graven
Philadelph
Ds F. de

Alle stuk
Prof. Dr

HOOD: Hoc
Ut de Schri
Kerkelijk Lev
II. Geloofsve
parkeeren: O
Veder-Veluwe
Kneuterboert
Petrus Dathe
landsche Kerk
N. A. IV. —

HOOD

Wanneer u
op de vraag
men op de n
usschen l
in krijker
Hoe moeilijk
wordt gesteld
vraagstuk nie
dingen ingaat
eel, dat ze
discussies, di
was gehouden
ook nauwe
dat men inne
dat men koes
tan ook nie
Graaf, die
licht gaf ond
koninkrijk Ge
delling pone
Gods en de l
dellingen vor
wereld in he
gebeïld en
enkele jaren
en op velerle
voor zijn in
schouwing ov
ijzondere ge
om, die doo
zijn groepen
angstelling te
tan het aan
weer de verhe
is niet bijhot
rogenheid ov
istische prac
ol; in deze
raad voor pr
van staal, vol
ten op haar
voorts kan ni
dialectische l
gericht heeft.

leder onder
Kuyper on
gemeene grat
meene gratie
heeft de bela
voor niet-ker
is zijn voorbe
leider der an
sich aan deze
gevolge leeft
zijn beschouw
ninkrijk God
laatste woord
Dies is het